

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Сучасні соціологічні теорії

Шифр та назва спеціальності

054 – Соціологія

Інститут

ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма

Соціологія управління

Кафедра

Соціології і публічного управління (305)

Рівень освіти

Бакалавр

Тип дисципліни

Спеціальна (фахова), Обов'язкова

Семестр

4

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Ляшенко Наталія Олександрівна

Nataliia.Liashenko@khpi.edu.ua

Кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри соціології і публічного управління

Авторка понад 60 наукових і навчально-методичних публікацій. Провідна лекторка з курсів: «Соціологія сім'ї», «Загальна соціологія», «Соціологія організацій», «Сучасні соціологічні теорії», «Методологія та методи соціологічних досліджень», "Соціологія гендеру".

[Детальніше про викладача на сайті](#)

[кафедри](http://web.kpi.kharkov.ua/sp/professors-ko-vikladats-kij-sklad/)

Загальна інформація

Анотація

У курсі мова йде про соціологічні теорії ХХ ст., які найбільш актуальні у даний час. Курс спрямований на пояснення описових та пояснювальних можливостей різних соціологічних парадигм при аналізі проблем сучасного суспільного життя..

Мета та цілі дисципліни

ознайомлення з головними сучасними теоретичними парадигмами, школами і напрямками у розвитку соціологічної науки, ідеями видатних соціологів двадцятого століття їх поглядами на соціальну реальність, що на основі аналізу емпіричних даних та їх теоретичного узагальнення описують, розкривають та пояснюють соціальні явища і процеси сучасного життя суспільства.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації, виконання курсової роботи.. Підсумковий контроль – екзамен.

Компетентності

ЗК4 Здатність бути критичним і самокритичним

СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.

СК02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.

Результати навчання

РН02. Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.

РН03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 180 год. (6 кредитів ECTS): лекції – 48 год., практичні заняття – 48 год., самостійна робота – 84 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички наступних дисциплін: "Загальна соціологія", "Історія соціології", "Соціологія культури", "Соціологія особистості та девіантної поведінки"

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Під час проведення лекційних занять з навчальної дисципліни передбачено застосування таких методів навчання: пояснювально-ілюстративний метод (демонстрація на екрані слайдів презентацій, візуалізації навчального матеріалу); метод проблемного викладення. Під час проведення семінарських занять застосовується: репродуктивний метод (засвоєння базових понять курсу); частково-пошуковий, або евристичний метод (під час виконання індивідуальних завдань та курсової роботи).

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Призначення, структура, схожість і різниця соціологічних теорій.

Поняття «парадигма». Мультипарадигмальність соціології: причини і наслідки. Поняття та призначення соціологічної теорії. Складові елементи теорій. Дедуктивні та індуктивні теорії в соціології. Фактори оновлення соціологічного знання. Соціологічна уява як елемент пізнання соціальної реальності.

Тема 2. Зародження функціоналізму та його теоретичні передумови.

Сутність та основні риси функціоналізму. Функціоналізм і організмична аналогія О. Конта і Г. Спенсера. Е. Дюркгейм і сучасний функціоналізм. Функціональні ідеї В. Парето. Функціоналізм і антропологічна традиція:

Тема 3. Структурний функціоналізм Толкотта Парсонса.

Стратегія Т. Парсонса щодо розбудови соціологічної теорії. Структурні елементи соціальної дії. Типові змінні соціальних дій за Т. Парсонсом. Соціальна система за Т. Парсонсом. Системні імперативи (функціональна схема A-G-I-L).. Механізми інтеграції особистості в соціальну систему.. Суспільство як тип соціальної системи. Т. Парсонс про соціальні зміни.

Тема 4. Функціональний структуралізм Р. Мертона

Роберт Мертон про теорії середнього рангу. Внесок Р. Мертона у розробку методології функціонального аналізу. Уточнення Р. Мертоном поняття "функція". Функції за Р. Мертоном: явні, латентні та дисфункції. Процедурні правила функціонального аналізу. Аномія за поглядами Р. Мертона.

Тема 5. Конфлікт як предмет соціологічної теорії. Діалектична теорія конфлікту Р. Дарендорфа

Загальна характеристика конфліктних теорій. Критичний і аналітичний напрямки теоретизування. Відмінність конфліктних теорій від функціональних. Теоретичні передумови розвитку конфліктних теорій. Р. Дарендорф про соціальний порядок та імперативно координовані асоціації. Джерела конфлікту та його наслідки. Діалектична модель конфлікту Р. Дарендорфа..

Тема 6. Конфліктний функціоналізм Л. Козера

Сутність поглядів Л.Козера на конфлікти та загальні принципи аналізу соціальної системи. Льюїс Козер про причини соціальних конфліктів та їх гостроту. Функції конфліктів та чинники їх тривалості. Реалістичні та нереалістичні конфлікти.

Тема 7. Розвиток конфліктового напрямку у соціології ХХ-го століття.

Узагальнююча теорія конфлікту Кеннета Боулдинга. Конфліктна теорія стратифікації Рендалла Коллінза. Неомарксизм Франкфуртської школи як напрямок ліворадикальної соціально-філософської думки (30-60 р.р. 20-го ст.). Герберт Маркузе про "Одномірне суспільство та одномірну людину". Критика сучасного суспільства Макса Хоркхаймера та Теодора Адорно. Франкфуртська школа у другій половині ХХ ст. Ю. Хабермас.

Тема 8. Символічний інтеракціонізм як напрям розвитку соціологічної науки (Дж.Мід, Ч.Кулі).

Символічний інтеракціонізм як соціологічна парадигма. Основні теоретичні джерела символічного інтеракціонізму філософія прагматизму та психологічний біхевіоризм. Внесок Джорджа Герберта Міда у створення теорії символічного інтеракціонізму. Чарльз Кулі про первинні групи та їх роль у формуванні особистості. Теорія "дзеркального Я".

Тема 9. Розвиток теорії символічного інтеракціонізму Гербертом Блумером.

Основні постулати символічного інтеракціонізму за Г. Блумером. Інтерпретації значень в процесі взаємодії. Г.Блумер о теорії та методології соціології. Природа соціальної організації та особистості за Г. Блумером й методи їх дослідження. Колективна поведінка та її аналіз на засадах символічного інтеракціонізму.

Тема 10. Теорія ролей Джекоба Морено та Ральфа Лінтона.

Створення теорії ролей Джекобом Морено і Ральфом Лінтоном. Уявлення щодо соціальної організації та природи особистості в теорії ролей. Взаємозв'язок між особистістю і суспільством. Компоненти ролі. Проблеми побудови теорії ролей. Складність вимірювання експектацій.

Тема 11. Драматургічний підхід аналізу соціальних взаємодій за Е.Гофманом.

Уява про соціальну взаємодію в межах драматургічного підходу Е.Гофмана. «Управління враженнями», рольова дистанція та стигма як компоненти соціальної взаємодії. Аналіз фреймів Е.Гофманом (рамковий аналіз).

Тема 12. Інтелектуальні коріння теорії обміну.

Теоретичні передумови виникнення теорії обміну. Економічний утилітаризм як теоретичні засади концепції обміну. Антропологічна традиція в теоріях обміну. Дж.Фрейзер і економічні мотиви обміну. Броніслав Маліновський та психологізм обміну. Марсель Мосс і структуралізм обміну. К.Леви-Строс: різниця структур соціального обміну. Психологічний біхевіоризм Б.Скінера.

Тема 13. Дж.Хоманс: елементарна соціальна поведінка як обмін

Критика Хомансом функціоналізму й позитивізму. Дж.Хоманс про розбудову соціологічної теорії. Основні постулати теорії обміну Дж.Хоманса. Дж.Хоманс про обмін як передумову утворення соціальних структур завдяки процесу інституціалізації та соціальних змін.

Тема 14. Теорія інтеграційного обміну Пітера Блау.

П.Блау про просування соціальної взаємодії індивідів у групах до макроструктур. Норми та цінності як механізми об'єднання людей у соціальних структурах. Дифузний характер соціального обміну. Основні принципи й відмінні риси соціального обміну. Теореми влади по П.Блау та складні системи обміну.

Тема 15. Розвиток теорії обміну в концепції раціонального вибору Джеймса Коулмена та теорії мереж в роботах Річарда Емерсона і Рональда Берта.

Теорія раціонального вибору та внесок Джеймса С. Коулмена в її розвиток. Раціональність дій індивідів як головний принцип теорії обміну за Дж.Коулменом. Мережева теорія соціального обміну Річарда Емерсона. Теорія мереж Р.Берта та її принципи.

Тема 16. Феноменологія Альфреда Шютца. Соціологія знання Пітера Бергера і Томаса Лукмана. Етнометодологія Гарольда Гарфінкеля.

Феноменологічна соціологія Альфреда Шютца. Концепція "дому". Пітер Бергер і Томас Лукман: конструювання соціальної реальності в межах соціології знання. Знання в традиційних та сучасних плюралістичних суспільствах за Бергером і Лукманом. Етнометодологія Гарольда Гарфінкеля: предмет та методи, «фонові» очікування.

Тема 17. Теорія структурації Ентоні Гідденса. Структуралістський конструктивізм П. Бурдьє.

Сучасність у баченні Е.Гідденса та її характерні риси. Сутність та зміст теорії структурації Е. Гідденса. Основні положення структуралістського конструктивізму П'єра Бурдьє. Габітус, соціальний капітал та соціальне поле як центральні ідеї соціологічної концепції П.Бурдьє.

Теми практичних занять

Тема 1. Соціологічні теорії як підґрунтя для розвитку соціологічної уяви.

Мультипарадигмальність соціології: причини і наслідки. Поняття та призначення соціологічної теорії. Складові елементи теорій. Фактори оновлення соціологічного знання. Розвиток соціологічної уяви як механізму пізнання соціальної реальності.

Тема 2. Теоретичні передумови функціоналізму.

Сутність та основні риси функціоналізму. Функціоналізм і традиції соціології XIX століття. Функціоналізм і антропологічна традиція:

Тема 3. Структурний функціоналізм Толкотта Парсонса.

Стратегія Т. Парсонса щодо розбудови соціологічної теорії. Структурні елементи соціальної дії. Типові змінні соціальних дій за Т. Парсонсом. Соціальна система за Т. Парсонсом. Системні імперативи (функціональна схема A-G-I-L).. Механізми інтеграції особистості в соціальну систему.. Суспільство як тип соціальної системи. Т. Парсонс про соціальні зміни.

Тема 4. Функціональний структуралізм Р. Мертона

Внесок Р. Мертона у розробку методології функціонального аналізу. Уточнення Р. Мертоном поняття "функція". Функції соціальних систем за Р. Мертоном: явні, латентні та дисфункції. Процедурні правила функціонального аналізу. Аномія за поглядами Р. Мертона.

Тема 5. Діалектична теорія конфлікту Р. Дарендорфа

Загальна характеристика конфліктних теорій. Критичний і аналітичний напрямки теоретизування. Відмінність конфліктних теорій від функціональних. Теоретичні передумови розвитку конфліктних теорій. Р. Дарендорф про соціальний порядок та імперативно координовані асоціації. Джерела конфлікту та його наслідки. Діалектична модель конфлікту Р. Дарендорфа..

Тема 6. Конфліктний функціоналізм Л. Козера

Сутність поглядів Л. Козера на конфлікти та загальні принципи аналізу соціальної системи. Льюїс Козер про причини соціальних конфліктів та їх гостроту. Функції конфліктів та чинники їх тривалості. Реалістичні та нереалістичні конфлікти.

Тема 7. Розвиток конфліктового напрямку у соціології XX-го століття.

Узагальнююча теорія конфлікту Кеннета Боулдинга. Конфліктна теорія стратифікації Рендалла Коллінза. Неомарксизм Франкфуртської школи як напрямок ліворадикальної соціально-філософської думки (30-60 р.р. 20-го ст.). Герберт Маркузе про "Одномірне суспільство та одномірну людину". Критика сучасного суспільства Макса Хоркхаймера та Теодора Адорно. Внесок Ю. Хабермаса в розвиток Франкфуртської школи у другій половині XX ст.

Тема 8. Символічний інтеракціонізм як напрям розвитку соціологічної науки (Дж. Мід, Ч. Кулі).

Символічний інтеракціонізм як соціологічна парадигма. Основні теоретичні джерела символічного інтеракціонізму філософія прагматизму та психологічний біхевіоризм. Внесок Джорджа Герберта Міда у створення теорії символічного інтеракціонізму. Чарльз Кулі про первинні групи та їх роль у формуванні особистості. Теорія "дзеркального Я".

Тема 9. Розвиток теорії символічного інтеракціонізму Гербертом Блумером.

Основні постулати символічного інтеракціонізму за Г. Блумером. Інтерпретації значень в процесі взаємодії. Г. Блумер о теорії та методології соціології. Природа соціальної організації та особистості за Г. Блумером й методи їх дослідження. Колективна поведінка та її аналіз на засадах символічного інтеракціонізму.

Тема 10. Теорія ролей Джекоба Морено та Ральфа Лінтона.

Створення теорії ролей Джекобом Морено и Ральфом Лінтоном. Уявлення щодо соціальної організації та природи особистості в теорії ролей. Взаємозв'язок між особистістю і суспільством. Компоненти ролі. Проблеми побудови теорії ролей. Складність вимірювання експектацій.

Тема 11. Драматургічний підхід аналізу соціальних взаємодій за Е. Гофманом.

Уява про соціальну взаємодію в межах драматургічного підходу Е. Гофмана. «Управління враженнями», рольова дистанція та стигма як компоненти соціальної взаємодії. Аналіз фреймів Е. Гофманом (рамковий аналіз).

Тема 12. Інтелектуальні коріння теорії обміну.

Теоретичні передумови виникнення теорії обміну. Економічний утилітаризм як теоретичні засади концепції обміну. Антропологічна традиція в теоріях обміну. Дж. Фрейзер і економічні мотиви обміну. Броніслав Маліновський та психологізм обміну. Марсель Мосс і структуралізм обміну. К. Леви-Строс: різниця структур соціального обміну. Психологічний біхевіоризм Б. Скінера.

Тема 13. Дж.Хоманс: елементарна соціальна поведінка як обмін

Критика Хомансом функціоналізму й позитивізму. Дж.Хоманс про розбудову соціологічної теорії. Основні постулати теорії обміну Дж.Хоманса. Дж.Хоманс про обмін як передумову утворення соціальних структур завдяки процесу інституціоналізації та соціальних змін.

Тема 14. Теорія інтеграційного обміну Пітера Блау.

П.Блау про просування соціальної взаємодії індивідів у групах до макроструктур. Норми та цінності як механізми об'єднання людей у соціальних структурах. Дифузний характер соціального обміну. Основні принципи й відмінні риси соціального обміну. Теореми влади по П.Блау та складні системи обміну.

Тема 15. Розвиток теорії обміну в концепції раціонального вибору Джеймса Коулмена та теорії мереж в роботах Річарда Емерсона і Рональда Берта.

Теорія раціонального вибору та внесок Джеймса С. Коулмена в її розвиток. Раціональність дій індивідів як головний принцип теорії обміну за Дж.Коулменом. Мережева теорія соціального обміну Річарда Емерсона. Теорія мереж Р.Берта та її принципи.

Тема 16. Феноменологія Альфреда Шютца. Соціологія знання Пітера Бергера і Томаса Лукмана. Етнометодологія Гарольда Гарфінкеля.

Феноменологічна соціологія Альфреда Шютца. Концепція "дому". Пітер Бергер і Томас Лукман: конструювання соціальної реальності в межах соціології знання. Знання в традиційних та сучасних плюралістичних суспільствах за Бергером і Лукманом. Етнометодологія Гарольда Гарфінкеля: предмет та методи, «фонові» очікування.

Тема 17. Теорія структурації Ентоні Гідденса. Структуралістський конструктивізм П. Бурдьє.

Сучасність у баченні Е.Гідденса та її характерні риси. Сутність та зміст теорії структурації Е. Гідденса. Основні положення структуралістського конструктивізму П'єра Бурдьє. Габітус, соціальний капітал та соціальне поле як центральні ідеї соціологічної концепції П.Бурдьє.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Самостійна робота

Курс передбачає виконання індивідуальних завдань за темами курсу, зміст яких доповідається у вільній формі на семінарському занятті, і студент отримує оцінку, що додається до загального рейтингу. Крім того, передбачається виконання реферату (за бажанням) та представлення його як презентацію за темою, яку студент вільно обирає з числа тем, які пропонуються або узгоджує з викладачем ініціативну тематику. Студент здійснює бібліографічний пошук, складає план презентації або ставить питання, на які треба отримати аргументовану відповідь, опанувавши джерела за темою, студент розкриває зміст питань та представляє виконану роботу на семінарі. Обсяг презентації – 16-25 слайдів, текст доповіді – 4-6 стандартних сторінок. Курс передбачає виконання курсової роботи, метою якої є поглиблене вивчення однієї з визначених та затверджених кафедрою проблем, що за своєю сутністю відповідає змісту певної теми навчального курсу, визначення ступеню дослідженості даної проблеми у науковій соціологічній літературі, аналіз її основного змісту та специфіки використання у практиці соціального управління. За своєю сутністю курсова робота носить реферативний характер. Для її підготовки студент повинен ретельно ознайомитися з низкою інформаційних джерел та на засадах вивчення їх змісту, узагальнення певних теоретичних позицій сучасних вчених-соціологів сформулювати власне уявлення щодо можливостей застосування тих або інших теоретичних парадигм для аналізу сучасних явищ суспільного життя.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Арон Р. Етапи розвитку соціологічної думки / Пер.з.фр. Г.Філіпчука. – К.: Юніверс, 2004 – 688 с.
2. Гідденс Е. Соціологія / Пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник; Наук. ред. О Іваненко. – К.: Основи, 1999. – 726 с. (Глава "Сім'я, шлюб і особисте життя". – С.174 – 211. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/86796-dti-t-hto-h-doglyada.html>.)
3. Історія соціології (у 2-х кн.): навчальний посібник / О. А. Рахманов, С. С. Бульбенюк, Ю. М. Манелюк. – Київ: КНЕУ, 2017. – 279 с. URL:

https://kneu.edu.ua/userfiles/Department of Administration and Marketing Personn/Rakhmanov_istor.pdf

4. Ritzer G. Sociological Theory / Georg Ritzer URL: https://ccsuniversity.ac.in/bridge-library/pdf/Sociological_Theory%20Ritzer.pdf

5. Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології: посіб. – К.: Наук.думка, 1995. – 223 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Ruchka_Anatolii/Kurs_istorii_teoretychnoi_sotsiolohii/

6. Соціологічна теорія: традиції та сучасність: курс лекцій/ За ред. Ручки А.О. – К.: Вища школа соціології при Інституті соціології НАНУ, 2007. – 364 с. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://i-soc.com.ua/assets/files/library/ruchka-kostenko.pdf>

Додаткова література

7. Історія соціології (у 2-х кн.): навчальний посібник/О.А.Рахманов, С.С.Бульбенюк, Ю.М.Манелюк. – К.: КНЕУ, 2017. – 279 с. URL:

https://kneu.edu.ua/userfiles/Department_of_Administration_and_Marketing_Personn/Rakhmanov_istor.pdf

8. Култаєва М.Д., Навроцький О.І., Шеремет І.І. Європейська теоретична соціологія ХХ – ХХІ століття / Навчальний посібник / М.Д. Култаєва, О.І. Навроцький, І.І. Шеремет. – Харків : Карківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, 2013. – 372 с.

9. George Ritzer Sociological Theory

URL: https://www.academia.edu/32629353/Classical_modern_socio_theory_1_pdf?from=cover_page

10. Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. – Т.1. – Львів: ЛьвДУВС, 2019. – URL:

http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1/1/%D0%93%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20%D0%9B.%20%D0%A1%D0%9E%D0%A6%D0%86%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%AF_%D1%85%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F%20%D1%82.1.pdf

11. Погорілий О.І. Соціологічна думка ХХ століття: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 1996. – 224 с.

12. Modern Sociological Theory George Ritzer. URL:

<http://www.gbv.de/dms/ilmenau/toc/611497123.PDF>

13. Classical and Contemporary Sociological Theory: Text and Readings Scott Appelrouth (PhD, New York University, 2000) Laura Desfor Edles (PhD, University of California, Los Angeles, SAGE Publications, 2020. — 920 p. URL: <https://www.twirpx.com/file/3340301/>

14. Jonathan H. Turner, Sociological Theory Today. URL:

https://www.academia.edu/74729257/Sociological_Theory_Today?from=cover_page

15. Jonathan H. Turner, Theoretical Sociology: 1830 to the Present. URL:

https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=hFd2AwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Turner.+J.+Structure+of+sociological+theory&ots=n4EmDe4_GG&sig=fyCvamMMsACWI5uFLpDStPKuV58&redir_esc=y#v=onepage&q=Turner.%20J.%20Structure%20of%20sociological%20theory&f=false

16. Jonathan H. Turner, Theoretical Sociology A Concise Introduction to Twelve Sociological Theories.

URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://155.0.32.9:8080/jspui/bitstream/123456789/732/1/Theoretical%20Sociology_%20A%20Concise%20Introduction%20to%20Twelve%20Sociological%20Theories%20%28%20PDFDrive.com%20%29.pdf

chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://155.0.32.9:8080/jspui/bitstream/123456789/732/1/Theoretical%20Sociology_%20A%20Concise%20Introduction%20to%20Twelve%20Sociological%20Theories%20%28%20PDFDrive.com%20%29.pdf

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді екзамену (20%) та поточного оцінювання (80%).
Екзамен: два теоретичні питання за темами курсу.
Поточне оцінювання: 2 контрольні роботи за змістовними модулями (10%), поточні індивідуальні завдання за темами курсу (50 %) та курсова робота (20%)

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Володимир МОРОЗ

30.06.2023

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Марина БІРЮКОВА

30.06.2023